

Надія ФЕДЮЧКА

слухач магістерської програми

Тернопільський національний економічний університет,

Науковий керівник:

Руслан БРУХАНСЬКИЙ

д.е.н., професор

Тернопільський національний економічний університет

ВПЛИВ НА ОБЛІКОВЕ ВІДОБРАЖЕННЯ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАГАТОСТОРОННІХ ТОРГОВЕЛЬНИХ УГОД УКРАЇНИ

Зовнішньоекономічну діяльність вітчизняних підприємств регламентує Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» [1], згідно якого зовнішньоекономічною діяльністю є діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами. Зовнішньоекономічна діяльність проводиться на основі регламентованих параметрів та у визначених межах чинного законодавства України.

Відповідно до Господарського кодексу України [2] зовнішньоекономічною діяльністю є господарська діяльність, яка у процесі її здійснення потребує перетину митного кордону України майном та/або робочою силою. При цьому справляння митних зборів при здійсненні експортно-імпортних операцій регулюється Митним [3] і Податковим [4] кодексами України.

Укладання договорів купівлі-продажу продукції, товарів, робіт, послуг, товарообмінних договорів між вітчизняними й іноземними суб'єктами підприємницької діяльності прийнято здійснювати незалежно від форм власності та видів діяльності.

Однак, при веденні зовнішньоекономічної діяльності важливим є врахування специфіки впливу на облікове відображення експортно-імпортних операцій багатосторонніх торгових угод України. При виділенні найбільш вагомих з них, отримуємо наступні результати:

1. Угода про зону вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом – передбачає скасування митних тарифів, надання безмитного доступу до зовнішнього ринку товарів ЄС, впливає на зміни у відображенні в системі обліку операцій зовнішньоекономічної діяльності, зокрема витрат, пов'язаних з митними зборами; передбачає гармонізацію українських законів, норм і стандартів з тими, що діють у Європейському Союзі, передбачає ряд змін у правовій системі бухгалтерського обліку, впливає на доцільність формування гнучкої облікової та контрольної системи на підприємствах, що мають зовнішньоекономічні відносини з країнами-членами Європейського Союзу;

2. Угода про вільну торгівлю між Україною та Європейською асоціацією вільної торгівлі – положення цієї Угоди визначають особливості формування первісної та митної вартості товарів та послуг, що безпосередньо відображається в системі бухгалтерському обліку та фінансової звітності підприємств, що мають зовнішньоекономічні відносини.

3. Генеральна угода про торгівлю послугами та Генеральна угода з тарифів і торгівлі – визначає особливості формування митної вартості, яка впливає на формування первісної вартості імпортованих та експортованих товарів, що відображається в бухгалтерського обліку та фінансовій звітності підприємств, що мають зовнішньоекономічні відносини.

4. Договір про зону вільної торгівлі з країнами-членами Співдружності незалежних держав – містить положення про те, що всі сторони угоди не застосовують мита та інших платежів, еквівалентних миту, стосовно експорту та/або імпорту товарів (за винятком випадків, передбачених в у відповідних частинах Угоди), що впливає на документування, оцінку та відображення на облікових рахунках експортно-імпортних операцій.

5. Зона вільної торгівлі між Україною та Канадою – визначає спектр основних переваг від безмитної торгівлі, окреслює сферу їх впливу на витрати зовнішньоекономічної діяльності, що відображаються в системі бухгалтерському обліку, формує основні параметри визначення фінансового результату діяльності підприємства; визначає розмежування в бухгалтерському обліку товарів, що експортуються та імпортуються в межах встановлених в Угодах квот; при управлінні витратами

зовнішньоекономічної діяльності в частині формування митної вартості товарів визначає специфіку облікового відображення зовнішньоекономічних операцій.

Методологія обліку операцій у іноземній валюті регулюються відповідним стандартом бухгалтерського обліку:

1) для підприємств, які ведуть облік за національними стандартами бухгалтерського обліку – це Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів»;

2) для підприємств, що ведуть облік за Міжнародними стандартами (МСФЗ, МСБО) – IAS 21 «The Effects of Changes in Foreign Exchange Rates».

Не менш важливим є питання контролю ведення зовнішньоекономічної діяльності, який повинен забезпечити її ефективність і законність. На думку проф. Бруханського Р. Ф. систему контролю можна вважати ефективною лише тоді, коли вона забезпечуватиме при найменших витратах досягнення намічених цілей, тобто співвідношення затрат і економічного ефекту повинно бути позитивним [5, с. 29].

Національний банк України у 2019 р. затвердив нову Інструкцію про порядок валютного нагляду банків за дотриманням резидентами граничних строків розрахунків за операціями з експорту, імпорту товарів [6], яка на відміну від попередньої 1999 р. замінила чіткий термін «контроль» на демократичний – «нагляд». Вказаній інструкції, однак, не властива деталізація заходів валютного контролю за валютними операціями, що не сприяє реалізації Експортної стратегії України (дорожньої карти стратегічного розвитку торгівлі на 2017-2021 роки) [7].

Система валютного регулювання і валютного контролю повинна надавати повноваження резидентам і нерезидентам здійснювати валютні операції з урахуванням чітких правил гри та обмежень, встановлених Кабінетом Міністрів України.

З метою оптимізації обліку та контролю відображення експортно-імпортних операцій слід деталізувати реєстри аналітичного та синтетичного обліку в частині зовнішньоекономічної діяльності, передусім з метою накопичення і обробки інформації, логічної її систематизації та відображення у звітності. Додатково варто запровадити стандартизовану логічно-структурну схему здійснення експортно-імпортних операцій з урахуванням основних класифікаційних ознак об'єктів зовнішньоекономічної діяльності країни, яка повинна передбачати створення належних умов ідентифікації партнерів. Це, в свою чергу, забезпечить формування зіставного інформаційного середовища між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності як всередині України, так і за її межами, а також дозволить підвищити рівень конкурентоспроможності вітчизняних товарів та послуг на світовому глобальному ринку.

Список використаних джерел

1. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України (в редакції від 13.02.2020 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12>

2. Господарський кодекс України (в редакції від 02.04.2020 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

3. Митний кодекс України (в редакції від 02.04.2020 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>

4. Податковий кодекс України (в редакції від 02.04.2020 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

5. Бруханський Р. Ф. Стратегічні пріоритети оптимізації контрольно-ревізійних процедур в АПК України / Облік і контроль на підприємствах АПК: стан та перспективи розвитку: у 2 частинах. Ч.1. Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції 10-11 жовтня 2008 року. К.: КНЕУ, 2008. С. 28-30.

6. Інструкція про порядок валютного нагляду банків за дотриманням резидентами граничних строків розрахунків за операціями з експорту, імпорту товарів: Постанова Правління Національного банку України (в редакції від 28.04.2020 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007500-19>

7. Експортна стратегія України («дорожня карта» стратегічного розвитку торгівлі) на 2017-2021 роки»: Розпорядження КМУ. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=e6ab10fa-0ad9-4fe4-b8be-32f570693b64&title=EksportnaStrategiiaUkraini-DorozhniaKartaStrategichnogoRozvitkuTorgivli2017-2021>.